

T. GASPARI:

Pesem.

Lepa Marjančka, edinica kralja iz dvanajste dežele, je nevarno zbolela. Poklicali so vse dvorne zdravnike, da bi kraljični zapisali lek in ji rešili cvetoče življenje. Pogledali so in spoznali vsi, da trese Marjančko grozna mrzlica, da ji vidoma blede obrazek in da ji lička plahné ter se udirajo tja pod velike, žalostne oči. Zasmilila se je vsem do solz; objokani so hiteli napisovat zdravila. Še tisto minuto so zavihali trije dvórni kuharji bele rokavce, v tankih ponvicah je zavrelo in zadišalo po bezgu, lipi in tavžentrožah.

Pošibila se je nočna omarica ob prebeli posteljici od samih skodelic. Trudoma je zauživala Marjančka, toda strupena mrzlica ni odnehala. In ko so končno izpod trepalnic nesrečne kraljične privreli še dve svetli solzici, se je ves dvor po prstih umaknil in molče razmišljal o prečudni bolezni, ki zoper njo ni leka. Zdravniki so obupavali, kralj si je v žalosti rval sivo brado, kraljica je nezavestna ležala v naročju ihtee babice... lepa Marjančka pa je v prečudni bóli skoraj umirala...

Tedaj je potrkal na žametna vrata sam čarodej iz devete doline. Šel je mimo tihega gradu, se začudil in vstopil. Poklonil se je zbranim, se vzravnal visoko ob posteljici in dejal resno in čestitljivo: »Čuj me, kralj! Onemela je v deklici tista najlepša pesemca, ki jo je nekoč v mladosti čula nekje v svojem velikem kraljestvu. Izzvenela je zdaj tista pesemca v njenem srcu; zato jo boli, in zoper to bolezen je le eno zdravilo: dajte lepi kraljični zopet to pesemco! Iščite jo po vsem kraljestvu — edino ta pesemca ji reši mlado življenje!«

Čarodej se je spoštljivo priklonil, oddrsal do žametnih vrat in izginil...

Kralj je nemudoma ukazal iskati pesem. Kot veter so zdirjali poslanci v vse zemlje, da najdejo pesemco — zdravilo za visoko gosporico. In koderkoli so švigali ti poslanci in čuli petje, od povsod so pevce vodili s seboj, češ, da je kralj obljubil rešitelju kraljično samo za ženo.

Ni minil še dan, ko so se oglasili pevci na dvoru.

Prvi je stopil pred zbrane kraljevič izza daljnega črnega morja. Pel je dolgo, dolgo pesem o bleščecih, cingljajočih zlatnikih, velikih kakor večerno solnce. A komaj je kraljevič umolknil, se je pesem izgubila. —

In zapel je kraljevič iz Indije Koromandije o bogastvu, polnem koprnjenja in poželjenja. Glasna in zavedljiva je bila pesem. Ko pa je kraljevič končal, je tudi pesem onemela. —

Izkušali so se po vrsti vsi najboljši pevci od severnih ledenih krajev do vročih pustinj, od bučečih oceanov do šumečih gorskih slapov. Vsi so peli o bogastvu: zlatu in srebru, draguljih in biserih in demantih. Pesmi so zvenele vroče, strastno, lepše od srebrnih strun. Ko so pa pevci utihnili, ni bilo nikjer več zvoka... tesen molk je padal na vsa srca.

Kraljična Marjančka je vedno težje sople; na belem čelu so se že zbirale motne kapljice smrtnega znoja.

In zapel je zadnji pevec. Čakal je pred vrati, zakaj opravljen je bil siromašno. Kdo bi zaupal ponižnemu pevcu, da zna peti za dvor in za lepo, bogato kraljično. Postavil se je tik ob posteljico, se okrenil, pogledal v žalostni obrazek ter zapel. Jele so se mu širiti modre oči... tedaj je lepa kraljična Marjančka vzdihnila tako globoko, naravnost iz srca, da se je zganila svileni zavesa ob oknu in da je vztrepetala struna na godalu na steni.

Pevec je pel dalje...

Ptice so utihnile po grajskih sobanah, šumeči vrhovi vrtov so okameneli, sapice so se poskrile v zatišja, studenci in slapovi so obstali — še srca navzočih se niso upala utripati: vsa dvanajsta dežela en sam glas, ena sama pesem, najlepša od vseh, kar jih pozna zemlja...

Ko je pa pevec zasviral o zeleni bukvi, ki šumi velika sredi kraljestva — tedaj je Marjančka odprla oči in se ozrla v pevca. Spomnila se je, da je nekoč, še mlada, čula to pesem, tako mehko, tako milo, tako toplo; pel jo je pastirček. Bukev je šumela vsa zelena in košata. In tedaj je sedla mlada kraljična poleg pastirčka in poslušala z radostjo in bolje najlepšo pesemco. Ni pela ta pesemca o bogastvu — pela je o ljubezni, tisti globoki, veliki ljubezni, ki je ne pozna zemlja in ki je čudovit odjek odnekod iz tajnih svetov. Spomnila se je Marjančka tistih hipov in sladko ji je postajalo v srčecu...

Pevec je končal — pesem je zvenela dalje... zvenela, zvonila...

Kraljična je iztegnila nežno roko izpod mehke odeje; pevec je planil na kolena in jo poljubil. Nato je kraljična prvič v težki bolezni izpregovorila tenko, kakor bi zabrneli zvončki angelčkov: »Kralj, moj oče! Čutim, kako se mi vrača zdravje. Srce mi je lahko in svetlo kot jutranja zarjica. Prosim te, oče, naj ostane pevec pri meni, da nikoli ne izzvene v mojem srcu ti čudoviti glasovi!«

Pevec se je priklonil: »Visoki kralj! Prelepa kraljična! Moj dom je zelena planina, moja pesem šum gozdov in studencev, moja družica sama ljubezen, ki živi in umira s narodo, v kateri je rojena. Domov moram v planine, da ne pozabim pesemce!«

Kralj je pa ukazal, kraljična je ljubeznivo zvabila: »Tu ostaneš, kraljevič, naslednik mojega kraljestva! Trosil boš po moji širni zemlji s svojo pesmijo ljubezen, samo ljubezen, vzeto iz globin svojega lastnega srca! Osrečuj kraljično in ves moj rod!«

In pevec je ostal.

Kraljična Marjančka je zacvetela lepše, razvila se je in razbrstela, da je zastrmelo solnce nad njeno lepoto. Pevec je pel — in narod je pil iz pesmi tolažbe, moči in radosti. — —

Tam daleč sredi kraljestva pa je začela hirati in umirati zelena bukev sredi maja. Odpadati je jelo rumeno listje, postiljalo je žalostno, žalostno odejo...

Pevec kraljevič je tedaj izpel vsa svoja čuvstva ter jih daroval in vcepil v srca, da so zapela v samih čednostih kakor orgle pri véliki maši. In ko so vsa, vsa srca v njegovem kraljestvu odjeknila in ko je kraljična Marjančka pripravila poročno krilo, je pevec v neki tajni noči neslišno poljubil deviške roke, poljubil rob poročnega krila — in odšel brez pesmi, brez ljubezni, da leže na žalostno odejo pod umrlo bukev. —

Ko je zalesketalo novo jutro v novem letu, je ostala po vsem kraljestvu sama ljubezen — pevca kraljeviča pa ni bilo več. Daroval je drugim vse, kar je imel v svoji duši najlepšega in najplemenitejšega...

Veselje.

Solnčece, sevaj mi,
ptička, prepevaj mi,
vonjaj mi, cvetje, sladkó!

Srce veselo mi
vse bi objelo mi,
z mano raduj se vsakdó!

Modest.

